

ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦІАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

46.

KURJER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница 10-го Іюня — 1838 — Wilno. Piątek. 10-go Czerwca.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 2-го Іюня.

Высочайшею Грамотою, 21-го Апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ *Св. Владиміра Бoльшаго Креста второй степени*, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Обрѣзковъ*.

— Высочайшею Грамотою, 30-го Апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ ордена *Св. Анны 1-й степени*, Генераль-Майоръ *Мехти-Кули-Ханъ Карабахскій*.

— Состоящему при III Отдѣленіи Собственной Его Императорскаго Величества Канцелярїи, Дѣйствительному Статскому Совѣтнику *Саетинскому*, Всемилостивѣйше пожалованы въ вѣчное и потомственное владѣніе двѣ тысячи пять сотъ десятинъ земли.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ, дарованную въ 1835 году на три года Таганрогскому купечеству льготу, продолжать еще на три года, на слѣдующемъ основаніи: 1) Если срокъ платежа пошлинъ за привезенныя къ Таганрогскому порту иностранные товары прійдется послѣ 15 Октября, то взысканіе пошлинъ за нихъ, по желанію плательщиковъ, отлагать до 15-го Іюля, и согласно съ симъ, отсрочить по 15-е Іюля текущаго года платежъ пошлинъ за тѣ товары, кои въ срокъ, по прежнему Положенію, должны были кончиться 15-го Мая. 2) Что касается до такихъ товаровъ, которымъ срокъ платежа пошлины наступитъ во второй половинѣ Іюля, въ Августѣ, Сентябрь, и въ первой половинѣ Октября, то за оныя пошлина взыскиваться должна на обыкновенномъ основаніи, немедленно по наступленіи срока.

— Государь Императоръ, Всемилостивѣйше уволивъ Г. Министра Статсъ-Секретаря Царства Польскаго, Графа *Грабовскаго*, въ отпускъ съ 1-го сего Мая, на восемнадцать мѣсяцевъ, для поправленія здоровья, исправленіе означенной должности его Высочайше возложить изволилъ на Товарища его, Дѣйствительнаго Статскаго Совѣтника *Туркула*, который въ продолженіе отсутствія Графа *Грабовскаго* и будетъ входить въ сношенія со всеми мѣстами и лицами по дѣламъ Царства.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ: должность Финляндскаго Генераль-Губернатора и Командующаго войсками, въ Финляндіи расположенными, исправлять, во время отсутствія Князя *Меншикова*, Помощнику его, Генераль-Лейтенанту *Теслеву*.

— Государь Императоръ, согласно представленію Г. Генераль-Адъютанта Князя *Трубецкаго*, изъявилъ Высочайшее соизволеніе, чтобы въ члены или сотрудники Комитета, учрежденнаго для разбора нищихъ и изысканія способовъ къ искорененію нищеты въ С. Петербургѣ, принимать тѣхъ благотворительныхъ людей, которые своими дѣйствіями и пожертвованіями докажутъ усердіе къ дѣлу попеченія о нищихъ, смотря по важности ихъ дѣйствій и значительности пожертвованій, съ тѣми правами и обязанностями, какія поставлены въ данныхъ Коми-

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 2-go Czerwca.

Презъ Найвысшій Дипломат, 21-го Квiетня, Найтаскавіей мianowany Кавалеромъ orderu *Sw. Włodzimierza wielkiego krzyża drugiego stopnia*, Rzeczywisty Radca Stanu *Obreshow*.

— Презъ Найвысшій Дипломат, 30-го Квiетня, Найтаскавіей мianowany Кавалеромъ *Orderu Sw. Anny 1-go stopnia*, Jenerał-Major *Mechti-Kuli-Chan-Karabachski*.

— Зостającemu przy III oddziale Własnej Jego Cesarskiej Mości Kancellarji, Rzeczywistemu Radcy Stanu *Sagjyńskiemu* Найтаскавіей даровано на вѣчно и дзiedziczne posiadanie два тысяце pięćset dziesięcin ziemi.

— CESARZ Jego Mość Najwyżej rozkazać raczył, дарowaną w roku 1835 na trzy lata kupiectwu Таганрогскому ulgę, przedłużić jeszcze na trzy lata, na ośnowie następującej: 1) Jeżeli termin opłaty poszlin za przywiezione do portu Таганрогского towary zagraniczne przypadnie po 15-m Październiku, tedy uzyskanie poszlin za nie, na żądanie opłacających, odłożyć do 15 go Lipca, i zgodnie z tѣm, odłożyć termin do 15 go Lipca roku bieżącego opłaty poszlin za te towary, którym termin, podług ustawy uprzedniej, powinien być ukończyc się 15-go Maja. 2) Co się ściaga do takichъ товаровъ, których termin opłaty poszlin nastąpi w drugiej połowie Lipca, Sierpnia, Września i w pierwszej połowie Października, tedy za nie poszlina uzyskiwać się powinna na ośnowie zwyczajnej, niezwłocznie po nastaniu terminu.

— CESARZ Jego Mość, Najtаскавіей uwolniwszy P. Ministra Sekretarza Stanu Królestwa Polskiego, Hrabіę *Grabowskiego*, na urlop od 1-go terażniejszego Maja, na ośmnaście miesięcy, dla poprawienia zdrowia, sprawowanie pomienionego jego obowiązku, Najwyżej poruczyć raczył jego Towarzyszowi, Rzeczywistemu Radcy Stanu *Turkułowi*, który, przez czas nieobecności Hrabі *Grabowskiego* będzie też znaszał się ze wszystkimi urzędami i osobami w interesach Królestwa.

— CESARZ Jego Mość, Najwyżej rozkazać raczył, obowiązek Finlandzkiego Jenerał-Gubernatora i Dowodzacego wojskami, w Finlandji rozłożonemi, sprawować, w czasie nieobecności Xięcia *Menszykowa*, jego Pomocnikowi, Jenerał-Porucznikowi *Teslewu*.

— Jego Cesarska Mość, zgodnie z przedstawieniem P. Jenerał-Adjutanta Xięcia *Trubeckiego* oświadczył Najwyższe zezwolenie, ażeby do liczby członków czyli współpracowników Komitetu, ustanowionego do rozgatkowania zebraków i obmyślenia środków do wykorzenienia żebractwa w S. Petersburgu, przyjmować te osoby dobroczynne, które przez swe działania i ofiary dowiodą gorliwość w rzeczy pieczołowitości o żebrakach, uważając podług ważności ich dziełań i ilości ofiar, z temi prawami i obowiązkami, jakie są ustanowione w danych Komitetowi prawidłach, przedsta-

тету правиламъ, представляя о членахъ на Высочайшее утверждение, по заведенному порядку.

— Уволенному отъ службы, Дѣйствительному Статскому Совѣтнику Дмитрію *Ермолаеву* выдана изъ Министерства Финансовъ, 30-го Апрѣля, десятилѣтняя привилегія на новый способъ винокурения, состоящій въ избрѣтенномъ имъ приготовленіи дрождей, превращающихся въ углекислый газъ. (С. П.)

— Его Императорское Величество, по представленію Г-на Министра Финансовъ, въ 8 день Февраля, Высочайше соизволилъ на дозволеніе С. Петербургскимъ купцу Карлу Эберту и аптекарю Людвигу Штрауху и Бобруйскому купцу Вульффу Резингу, учредить, по составленному ими уставу, компанію на акціяхъ, для содержанія пароходства по Днѣпру и другимъ впадающимъ въ него рѣкамъ.

— Сочинитель книги: *Записки Русскаго Путешественника*, Коллежскій Совѣтникъ *Глаголевъ*, имѣлъ счастье поднести Государю Императору, чрезъ Г-на Министра Народнаго Просвѣщенія, экземпляръ своего сочиненія, который удостоенъ Его Величествомъ благосклоннаго принятія. Г-нъ Глаголевъ имѣлъ счастье поднести также экземпляръ книги своей Ея Императорскому Величеству Государынѣ, и Ея Величество, удостоивъ книгу сію благосклоннаго принятія, Всемилостивѣйше соизволила изъявить сочинителю Высочайшее Ея Величества благоволеніе. Третій экземпляръ былъ представленъ Государю Наслѣднику Цесаревичу, и Его Императорское Высочество, соизволивъ принять съ благосклонностію сію книгу, поручилъ Министру Народнаго Просвѣщенія объявить сочинителю благодарность отъ имени Его Высочества.

— Государь Императоръ, удостоивъ благосклоннаго принятія поднесенный Его Величеству, Г. Министромъ Народнаго Просвѣщенія, экземпляръ переведеннаго съ французскаго дѣтскаго Зражевской сочиненія: *Пустынный Чилборазскій*, во вниманіе къ похвальнымъ трудамъ ея, Всемилостивѣйше изволилъ пожаловать Г-жѣ *Зражевской* золотые часы.

— Государыня Императрица, удостоивъ благосклоннаго принятія поднесенную Ея Величеству книгу, подъ заглавіемъ: *Briefe über den Gottesdienst der morgenländischen Kirche* переведенную съ Русскаго Докторомъ *фонъ Муральтомъ*, Всемилостивѣйше пожаловала переводчику драгоценный брилліантовый перстень. (О. Г. Ц. II)

— По Указу Его Императорскаго Величества, Правительствующій Сенатъ слушалъ рапортъ Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ, что Г. Виленскій Военный Губернаторъ, Гродненскій, Бѣлостокскій и Минскій Генераль-Губернаторъ, уведомляя Г. Министра, что Таурогенское шоссе, которое, по Высочайшей волѣ Его Императорскаго Величества, устроивалось подъ его распоряженіемъ, окончательно сооружено, и что проѣздъ по оному будетъ открытъ около 25 Апрѣля сего года, сообщая ему Г. Министру планъ Таурогенскаго шоссе, по коему размѣщеніе почтовыхъ станцій, показано въ слѣдующемъ порядкѣ: отъ Прусской границы до Таурогена 7 вер., отъ Таурогена до Нескучнаго 22 вер., отъ Нескучнаго до Царицыной 22 вер., отъ Царицыной до Миловидова 17½ вер., отъ Миловидова до Буби 20¼ вер. и отъ Буби до Шавалъ 15½ вер. Овъ Г. Министръ Внутреннихъ Дѣлъ представилъ о семъ Правительствующему Сенату, для учиненія зависающаго распоряженія, къ приведенію вышеизложеннаго во всеобщую извѣстность.

— Правительствующій Сенатъ слушалъ предложеніе Господина Министра Юстиціи, Тайнаго Совѣтника и Кавалера Дмитрія Василевича Дашкова, что со стороны некоторыхъ мѣстныхъ Начальниковъ Губерній возникъ вопросъ: слѣдуетъ ли прибавочное жалованье Предсѣдателямъ Судебныхъ Палатъ, въ губерніяхъ, гдѣ назначеніе ихъ зависитъ отъ выбора Дворянства, производить, на основаніи Именнаго Высочайшаго указа, даннаго Правительствующему Сенату 28 Апрѣля 1837 года, изъ общихъ суммъ земскаго сбора, или изъ частнаго сбора съ однихъ помѣщичьихъ крестьянъ. По поводу сего входилъ онъ Господнѣ Министрѣ съ представленіемъ въ Государственный Совѣтъ, который, по соображеніи онаго, мнѣніемъ своимъ, удостоеннымъ Высочайшаго утвержденія 25 минушаго Апрѣля, положилъ: 1. Назначенныя по Высочайшему Указу 28 Апрѣля 1837 года, прибавки жалованья Предсѣдателямъ Палатъ въ губерніяхъ, гдѣ опредѣленіе ихъ зависитъ отъ избранія Дворянъ, не исключая и тѣхъ, гдѣ мѣста сія занимаются еще чиновниками отъ Короны, производить изъ общихъ суммъ земскаго сбора. 2. Привести настоящее положеніе въ дѣйствіе по вѣсть губерніямъ съ 1-го Января текущаго года. (Опублик. Прав. Сен. 18 Мая 1838 г.) (С. В.)

wiając o członkach na Najwyższe utwierdzenie, podług zaprowadzonego porządku.

— Uwolnionemu ze służby Rzeczywistemu Radcy Stanu Dymitrowi *Jermolajewu* wydano z Ministerjum Skarbu, 30-go Kwietnia, dziesięcioletni przywilej na nowy sposób pędzenia wódki, zależący na wynalezioném przezeń przygotowania drożdży, zamieniających się w gaz węglowy. (P.P.)

— Jego Cesarska Mość, w skutek przedstawienia Ministra Skarbu, raczył na dniu 8-go Lutego zezwolić, na dozwoleucie kupcowi petersburskiemu Karolowi *Ebert* i aptekarzowi Ludwikowi *Srauch*, tudzież bobrujskiemu kupcowi *Wulfowi Resing*, utworzyć, podług ułożonego przez nich projektu, towarzystwo na akcyach, w celu urzędzenia żeglugi parowemi statkami na Dnieprze i innych wpadających do niego rzekach.

— Autor dzieła pod tytułem: *Pamiętniki Rossyjskiego wędrownika*, Radzca Kollegialny *Glagolew*, miał zaszczyt złożyć NAJJAŚNIEJSZEMU PANU, za pośrednictwem Ministra oświecenia publicznego, exemplarz swego dzieła, który Jego Cesarska Mość Najłaskawiej przyjął raczył. P. *Glagolew* miał także zaszczyt złożyć exemplarz tegoż dzieła NAJJAŚNIEJSZEJ CESARZOWEJ, i Jej CESARSKA Mość, łaskawie je przyjąwszy, raczyła oświadczyć autorowi Najwyższe Swe zadowolenie. Trzeci exemplarz złożony został Jego CESARSKIEJ WYSOKOŚCI NASTĘPCY Tronu, który, przyjąwszy łaskawie to dzieło, polecił Ministrowi Oświecenia oświadczyć autorowi w imieniu Swojem podziękowanie.

— NAJJAŚNIEJSZY PAN, zaszczycawszy łaskawem przyjęciem złożony Jego CESARSKIEJ MOŚCI przez Ministra Oświecenia exemplarz przełożonego z francuzkiego, przez Paucę *Zrażewską* dzieła pod tytułem: *Pustelnik z Chimborasso*, w ocenieniu pożytecznej jej pracy, Najłaskawiej udarować ją raczył złotym zegarkiem.

— NAJJAŚNIEJSZA PANI, przyjąwszy łaskawie ofiarowane Sobie dzieło pod tytułem: *Briefe über den Gottesdienst der morgenländischen Kirche*, tłumaczone z Rossyjskiego przez Doktora *von Muralt*, raczyła udarować tłumacza kosztownym brylantowym pierścieniem.

— Wedle Ukazu Jego CESARSKIEJ MOŚCI, Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Spraw Wewnętrznych, że P. Wileński Wojenny Gubernator, Grodzieński, Białostocki i Miński Jenerał-Gubernator, uwiadomając tegoż P. Ministra, że szosse Taurogieńskie, które z Najwyższej woli Jego CESARSKIEJ MOŚCI, budowane było pod jego rozporządzeniem, ostatecznie zostało ukończone, i że przejazd po niem będzie otworzony około 25-go Kwietnia roku terażniejszego, przesłał P. Ministrowi plan szosse Taurogieńskiego, na którym umieszczenie stacyj pocztowych oznaczane w porządku następującym: od granicy Pruskiej do Taurogow 7 wiorst, od Taurogow do Nieskuczna 22 wiorsty, od Nieskuczna do Carycynej 22 wiorsty, od Carycynej do Miłowidowa 17½ wiorst, od Miłowidowa do Bubi 20¼ wiorst, i od Bubi do Szawel 15½ wiorst. P. Minister Spraw Wewnętrznych przedstawił o tém Rządzącemu Senatowi, dla uczynienia zależącego rozporządzenia, około przyprowadzenia wyżej opisanego do powszechnej wiadomości.

— Rządzący Senat słuchali przełożenia Pana Ministra Sprawiedliwości, Radcy Tajnego i Kawalera Dymitra Wasiliewicza Daszkowa, że ze strony niektórych miejscowych Naczelników Gubernij wynikło zapytanie: czy należy płacę dodatkową Prezydentom Izb Sądowych w Guberniach, gdzie ich naznaczenie zależy od wyboru Dworzanstwa, wydawać, na osnowie Imiennego Najwyższego Ukazu, danego Rządzącemu Senatowi 28 Kwietnia 1837 roku, z ogólnych summ poboru ziemskiego, czy też z prywatnego poboru z samych włóścian obywatelskich. Z tego powodu czynił ten P. Minister przedstawienie do Rady Państwa, która, po rozpatrzeniu tego przedstawienia, przez opinią swoją, Najwyżej utwierdzoną 25-go zeszłego Kwietnia, postanowiła: 1) Naznaczone podług Najwyższego Ukazu 28-go Kwietnia 1837 roku, dodatki do płacy Prezydentom Izb w Guberniach, gdzie ich naznaczenie zależy od wyboru Dworzana, nie wyłączać i tych, gdzie te posady zajmowane są jeszcze przez urzędników od Korony, wydawać z ogólnych summ poboru ziemskiego. 2) Niniejsze postanowienie przyprowadzić do skutku we wszystkich Guberniach od 1-go Stycznia roku bieżącego. (Op. przez R. S. 18-go Maja 1838 roku.) (G.S.)

Статистическія свѣдѣнія о состояніи Бѣлостокской Области.

Въ Бѣлостокской Области находится: уѣздныхъ городовъ, включая и областной 4, заштатныхъ городовъ 15; помѣщичьихъ мѣстечекъ 9, селеній, колоній, урочищъ и хуторовъ 1,690. Жителей обою пола, не считая войска, числится 227,106 душъ, обитающихъ на пространствахъ 688,487 десятинъ земли, изъ коихъ подъ дорогами, водами и болотами состоитъ 29,600 десятинъ, а остальное количество подъ усадьбами, пашнями, сѣнокосами и лѣсами. Въ Области имѣется церквей, каменныхъ 25, и деревянныхъ 90, монастырей 6, праздничныхъ Римско-Католическихъ монастырей 5; Татарская мечеть 1, Еврейскихъ школъ 29; казенныхъ домовъ, занимаемыхъ присутственными мѣстами, училищами, почтовыми конторами, казначействами, больницами и острогами 28. Учебныхъ заведеній: гимназія 1, и уѣздное училище 1; въ коихъ обучающихся 586; приходскихъ училищъ 26, въ нихъ обучающихся 670; Духовная Римско-Католическая Семинарія 1, и уѣздное Греко-Улитское духовное училище 1; больницъ 3, военный госпиталь 1, богадѣльня 2; число всѣхъ фабрикъ и заводовъ простирается до 63, изъ коихъ 33, суконныхъ. Главная промышленность жителей Бѣлостокской Области есть хлѣбопашество. Остающійся отъ мѣстнаго продовольствія жителей хлѣбъ вывозится за границу. Нѣкоторые изъ помѣщиковъ и купцовъ занимаются сплавливаніемъ за границу торговаго лѣса. Выдѣлываемыя на суконныхъ фабрикахъ сукна продаются въ области, и отправляются во внутреннія губерніи.

Варшава, 12-го Июля.

Его Свѣтлость Фельдмаршалъ Князь Варшавскій, вчера вечеромъ отправился въ Брестъ-Литовскій; завтра ожидаютъ его обратно. (G. C.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ф Р А Н Ц І Я.

Парижъ, 2-го Июля.

Слышно, что записки Князя Таллейрана по желанію покойнаго изданы будутъ въ свѣтъ по смерти трехъ особъ, которыя еще живы. Нѣкоторые утверждаютъ, что впрочемъ подлежитъ сомнѣнію, что Секретарь Князя переписывавшій эти записки на блѣ, вѣрную съ нихъ копію сохранилъ у себя.

— *Messenger* уведомляетъ о сохраненіи двухъ весьма важныхъ документовъ. Одинъ изъ нихъ есть рапортъ Князя Таллейрана къ Императору Наполеону, въ которомъ объясняются причины, почему должно было разстрѣлять Князя д'Энгіенскаго. Они подписаны полными именами и прозваніемъ Князя то есть: *Charles Maurice Talleyrand*. Другой документъ есть письмо касающееся Испанской войны въ 1808 г., вполне одобряющее предположеніе Императора по сему предмету, какъ очень соответствующее политикѣ Людовика XIV.

— *Жур. Преній* въ одномъ изъ послѣднихъ своихъ номеровъ пишетъ слѣдующее. „Терпѣливость нашего Правительства по дѣламъ съ Мексикою дошла до крайности. Французская эскадра начала блокировать тамошніе порты, при чѣмъ однакожь будетъ обращено должное вниманіе на торговлю нейтральныхъ народовъ. Если Мексиканское Правительство руководствуясь благоразуміемъ, удовлетворитъ многими и справедливыми домогательствами Франціи, тогда окажется, что умѣренность наша не можетъ быть почитаема слабостію. Французская эскадра осадитъ всѣ входы въ Мексиканскіе порты, чѣмъ раззоритъ и уничтожитъ вдругъ финансовыя источники государства, неимѣющаго почти другихъ доходовъ кромѣ таможенныхъ. Такимъ образомъ Франція избѣгнетъ неурядицъ необходимости употребить рѣшительныя неурядительскія мѣры. Впрочемъ въ случаѣ нужды и того не можетъ опасаться, если только будетъ постоянно руководствоваться желаніемъ, защищать вездѣ отъ всякой напасти торговля дѣла и собственность своихъ подданныхъ. Подобная рѣшимость доставила уже Франціи успѣшный конецъ дѣлу въ Гаити. Можетъ быть, что выгоды наши еще въ другомъ мѣстѣ Америки т. е. въ Буэнос-Айресѣ требовать будутъ подобныхъ дѣйствій, особенно, что и тамъ права Французовъ подобно какъ и въ Мексикѣ находятся въ опасности. Важность торговли нашей за границею давно уже служитъ предметомъ заботливости Г-на Моле а потому пріятно слышать, что онъ обратилъ на то вниманіе.“

— Извѣстный Докторъ Автомархи, лейбъ-медикъ Императора Наполеона на островѣ Св. Елены, умеръ 3 Апрѣля послѣ пяти дневной болѣзни въ Яго де Куба, гдѣ и похороненъ очень великолѣпно.

— *Жур. Temps* сообщаетъ: „Утверждаютъ, что Герцогъ Ангулемскій, весьма боленъ, чѣмъ опечалены всѣ приверженные къ старшей линіи Бурбоновъ, мы здѣсь говоримъ о благоразумныхъ особахъ по маѣ-

Rys statystyczny obwodu Białostockiego.

Обwód Białostocki liczy miast powiatowych, łącznie z głównym miastem obwodowym 4; miast drugiego rzędu 15; prywatnych miasteczek 9; wsi, kolonij, osad i folwarków 1,690. Ludność jego, prócz wojska, składa się z 227,106 mieszkańców płci obojaj, na przestrzeni ziemi wynoszącej 688,487 dziesięcin, z których 29,600, zajmują gościńce, wody i błota, a resztę zabudowania, pola, łąki i lasy. Obwód ma kościołami murowanych 25 i drewnianych 90; klasztorów 6, suprymowanych klasztorów Rzymsko-Katolickich 5, meczet tatarski 1, bożnicę żydowskich 29; domów skarbowych, w których mieszczą się władze rządowe, szkoły, urzędy pocztowe, kassy, szpitale i więzienia, jest 28. Zakładów nankowych: gimnazjum 1, i szkoła powiatowa 1, w których uczniów 586; szkółek parafialnych 20, w tych uczących się 670; Duchowne Seminarjum Rzymsko-Katolickiego wyznania 1, tudzież i szkoła dla Greko-Unickiego duchowienstwa; szpitalów 3, wojskowy 1, domów przytułku 2; fabryk jest w ogóle 63, pomiędzy temi 33 sukiennych. Główny przedmiot przemysłu mieszkańców Obwodu Białostockiego stanowi rolnictwo. Zbывającą nad miejscową potrzebę ilość zboża wywożą za granicę. Niektórzy obywatele ziemscy i kupcy spławiają także za granicę materiały leśne. Wyrabiane zaś na fabrykach sukna sprzedają się częścią na miejscu, a częścią wysyłane bywają wгѣб Rossyi.

(D.M.S.W.)

Warszawa, 12 Czerwca.

Jaśnie Oświecony Feldmarszałek Xiąże Warszawski, zawczora przed wieczoremъ wyjechał do Brześcia Litewskiego; jest spodziewany dziś lub jutro z powrotem. (G. C.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

F R A N C Y J A.

Paryż, dnia 2 Czerwca.

Słychać że pamiętniki Xięcia Talleyranda wyjdą na widok publiczny, dopiero po zgonie trzech jeszcze żyjących osob, a to stosownie do wyraźnej w tym względzie woli nieboszczyka. Niektóre osoby zapewniają, że jednakże podlega wątpliwości, że Sekretarz Xięcia, który te pamiętniki na czysto przepisywał, umiał z nich dostówną kopią przy sobie zatrzymać.

— *Messenger* donosi o zachowaniu dwóch bardzo ważnych dokumentów. Jednym z nich jest raport Xięcia Talleyranda do Cesarza Napoleona, obejmujący powody, rozstrzelanie Xięcia d'Enghien nakazujące. Są podpisane z umieszczeniem całych imion i nazwiska Xięcia, to jest: *Charles Maurice Talleyrand*. Drugim, jest pismo, dotyczące wojny Hiszpańskiej w roku 1808, pochwalające najzupełniej projekt Cesarza w tym względzie, jako wielce odpowiedni polityce Ludwika XIV.

— W jednym z ostatnich numerów swoich, powiada *Journal des Débats*:— „Cierpliwość Rządu naszego w sprawach z Meksykiem, stanęła u kresu swojego. Eskadra Francuzka, przywiodła do skutku blokadę portów tego kraju, przy czém jednak na handel narodów neutralnych, słuszny wzgląd miany będzie. Jeżeli Rząd Meksykański, słuchając głosu rozumu, zaspokoi liczne i sprawiedliwe domaganie się Francyi, wówczas okaże się, że umiarkowanie nasze nie może być uważane za słabość. Eskadra Francuzka osadzi wszystkie wnijsiera do portów Meksykańskich, przez co zniszczy i znieśnie jednym zamachem zasoby skarbowe kraju, żadnych prawie innych niemającego, prócz z ceł dochodów. Tym sposobem ujrzy się Francya uwolnioną od przykrej konieczności użycia ostatecznych kroków nieprzyjacielskich. Wszakże, w razie potrzeby i tychże rozpoczęcia lękać się nie może, jeżeli tylko statym jej zamiarem będzie bronić wszędzie, przeciwko wszelkiej napaści, interesu handlowego i własności poddanych swoich. Podobna sprężystość już doprowadziła ją do pożądanego ukończenia sprawy Haitańskiej. Bydź może, iż korzyść nasza jeszcze w inném miejscu Ameryki, to jest: w Buenos-Ayres, będzie wymagana podobnej demonstracyi, zwłaszcza, że i tam prawa, służące Francuzom, podobnie jak w Meksyku, są zagrożone. Wielkie znaczenie handlu naszego za granicą, było od dawna już przedmiotem troskliwości Pana Molé; jakoż winszujemy sobie: że zwrócił na to uwagę swoje.“

— Znany Doktor Antomarchi, lekarz przyboczny Cesarza Napoleona na wyspie Sw. Heleny, umarł dnia 3 Kwietnia, po pięciodniowej słabości, w Jago-de-Cuba, gdzie został pochowany z wielką okazałością.

— *Dziennik Temps* powiada: „Zapewniają, że Xiąże Angouleme jest mocno chory, z którego to powodu są szczerze zasmuceni wszyscy prawdziwi przychylni do starszej linii Burbonów; mówieny tu o osobach ros-

вѣю коняхъ, умѣренные поступки Герцога умѣли поставить препону многимъ несообразностямъ коняхъ въ случаѣ его смерти, можетъ быть не успѣлъ бы отвратить юный Герцогъ Бордосскій, и особенно еслибы хотѣли воспользоваться живостью его характера.”

3-го Июля.

31-го ч. прош. м. Палата составила проектъ закона о Юльскихъ торжествахъ, на который назначено 200,000 фр. Въ слѣдъ за сѣмъ Министръ торговли представилъ проектъ постановленія объ основаніи четырехъ каналовъ: (о принятіи котораго уже уведомлено) между Марною и Рейномъ, между Аною и Марною, боковой вдоль Гароны и каналъ соединяющій востокъ Адуръ съ Гарою. Г. Коломъ возсталъ противъ сего проекта, но едва началъ говорить, какъ поднялась ужасная гроза съ дождемъ и градомъ и помѣшала ему окончить. Вѣтеръ выломилъ окна въ верху залы, въ залѣ было такъ темно, что только при блескѣ, почти непрерывной молніи, можно было различать предметы. Наконецъ гроза утихла, начались пренія и Палата приняла значительнымъ большинствомъ голосовъ 1, 2 и 4 статьи означеннаго проекта.

— Въ некоторыхъ обществахъ а именно въ предмѣстїи Ст. Жерменской распространился слухъ, что Герцогиня Беррійская опасно больна; такъ какъ летицистскія газеты ничего о томъ не упоминаютъ, то извѣстіе это требуетъ подтвержденія.

— 3-го ч. будущ. м. продавъ будетъ съ публичнаго торга дворецъ Князя Таллейрана. Онъ оцѣненъ въ миллионъ фр.

— Одинъ изъ редакторовъ *Journ des Débats* отправляется съ Маршаломъ Сультомъ въ Лондонъ, чтобы сообщать точныя извѣстія о коронаціонныхъ подробностяхъ.

— Вчера въ военномъ министерствѣ получены депеши съ уведомленіемъ, что болѣзнь Маршала Вале вѣроятно неопасна.

— Говорятъ, что Генералъ Пире будетъ сопровождать Маршала Сульта въ качествѣ адъютанта въ Лондонъ.

— Въ Греноблѣ 22 Мая, чувствуемо было довольно сильное землетрясеніе. Въ продолженіи 15 минутъ произошло три удара, изъ коихъ первый такъ былъ силенъ, что дома всколебались и расстрескались нѣкоторыя стѣны. (G. C.)

А н г л і я.

Лондонъ, 1-го Июля.

Послъ продолжительныхъ преній въ Верхнемъ Парламентѣ, 29-го ч. пр. м. прочтенъ во второй разъ билъ о бѣдвыхъ въ Ирландіи. Непримиримыми врагами сего билъ были Лорды Брумъ и Линдгурстъ, а Князь Веллингтонъ противился только нѣкоторымъ условіямъ. При балотировкѣ въ пользу прочтенія подано 149 голосовъ а противныхъ только 20; посему большинство довольно значительное на сторонѣ Министровъ.

— Хотя Министры и рѣшили сократить по возможности предназначенные на коронацію расходы, но не менѣе того при всей бережливости стараются придать какъ можно болѣе блеска этому торжеству. Съ особенной роскошью составленъ оркестръ для исполненія церковной музыки при богослуженіи въ Вестминстерскомъ аббатствѣ, и состоитъ изъ 400 артистовъ, между тѣмъ какъ на коронаціи покойнаго Короля состоялъ только изъ 187 чел. По недостатку мѣста на хорахъ надобно было разобрать большіе органы и заменить ихъ меньшими. Заключены условія съ знаменитѣйшими Англійскими пѣвцами и пѣвицами, которые будутъ исполнять произведенія Генделя, Аттуда, Смерта и Бойса.

— Въ Англійской газетѣ *Kurьеръ* пишутъ, что Франція вѣроятно того же мнѣнія о Белгійскихъ дѣлахъ, какъ и другія державы. Хотя Белгійскій Король, согласно съ желаніемъ своихъ подданныхъ, употребляетъ всѣ средства, чтобы склонить Людвига Филипа, помочь ему въ этомъ дѣлѣ, но предусмотрительный Монархъ не подалъ большихъ надеждъ на свое содѣйствіе, и Белгія должна приготовиться къ наступкѣ Голландіи спорныхъ земель, если государственія сїя захотятъ положить конецъ распрямъ добровольною сдѣлкой. Что же касается до общаго долга, Король Французовъ намѣревается принять участіе въ семъ дѣлѣ, въ пользу своего зятя, основываясь на томъ, что справедливость требуетъ, чтобы Белгія была вознаграждена за повеселенные убытки по поводу содержанія многочисленной арміи, въ коей не имѣла бы нужды въ другихъ обстоятельствахъ. Сверхъ того, Лювикъ Филиппъ ходатайствуетъ для Белгіи о нѣкоторыхъ преимуществахъ въ торговлѣ: на что, кажется, Король Нидерландскій несоглашается.

— Въ *City* говорятъ, что вознившая между Сиромъ

тропныхъ, зданіемъ которыхъ, умѣрковане поступованіе Хіѣція, умѣло станѣ на прѣшкюдзіе не одной недорѣчності, которыхъ на прѣпадѣкъ его шміерці, не здоѣабы моѣе повоіаіагнѣ Хіаѣе Bordeaux, бѣдѣау въ самѣмъ квїеціе вїеку, зѣаѣаѣа, гдѣбы з ѣывоіаіа характеру его, прѣз зѣе радѣ корзѣаѣа чѣаіао.”

Дня 3.

Въ днѣ 31-мъ уchwalała Izba projekt do prawa, przeznaczający 200,000 franków na uroczystości lipcowe. Następnie wniósł Minister handlu projekt do prawa względem założenia czterech kanałów, (o przyjęciu którego już doniesiono) między Marną i Renem między Aisne i Marną, boczny wzdłuż Garony, i łączący ujście Aduru z Garonną. P. Colomes zabrał głos przeciw temu projektowi, lecz zaledwie rozpoczął mowę, gwałtowna burza, połączone z deszczem, gradem, i piorunami nie dozwoliła mu rzecz dalej prowadzić. Okna, będące u wierzchu sali, wyrwane zostały z wielkim łaskotem i gdyby nie ciągłe błyskanie, cała sala byłaby zagrożona w największej ciemności. Nakoniec uspokoiła się burza, Izba przystąpiła do rozpraw i znaczną większością zamieniła w prawo 1, 2 i 4 artykuł pomienionego projektu.

— W nie których towarzystwach mianowicie na przedmieściu St. Germain, rozeszła się wieść o niebezpiecznej chorobie Xiężyny Berry; ponieważ gazety legitymistów nie o tém nie wspominają, wiadomość ta potrzebuje potwierdzenia.

— Dnia 3 go przyszłego miesiąca, będzie przedany przez licytacyę publiczną, pałac Xiężi Tallejranda. Cena początkowa milion frankow.

— Jeden z redaktorow gazety *Jour. des Déb.*, udaje się z Marszałkiem Soult do Londynu, zapewne dla udzielania dokładnych doniesień o szczegółach koronacyjnych.

— Dnia wczorajszego nadeszły depesze z Marsylii do Ministerstwa Wojny z doniesieniem, że słabość Marszałka Valée, nie jest bynajmniej niebezpieczną.

— Mówią, że Jenerał Piré będzie towarzyszył Marszałkowi Soult, jako Adjutant, do Londynu.

— W Grenobli dało się uczuć dnia 22 Maja, doswć mocne trzęsienie ziemi. W ciągu 15 minut, miały miejsce trzy uderzenia, z których pierwsze tak silne, że zachwiały się domy, a mury niektóre rysow dostały. (G.C.)

A N G L I A.

Londyn, dnia 1-go Czerwca.

Po długich naradach w Izbie Wyższej, nastąpiło d. 29 b. m. drugie odczytanie bilu o ubogich Irlandzkich. Najważniejszymi przeciwnikami tego bilu, byli Lordowie Brougham i Linhurst, a zaś Xięże Wellington, tylko przeciwko niektórym oświadczał się warunkom. Przy głosowaniu okazało się, że było za odczytaniem 149 głosow; a tylko 20 przeciwnych; większość zatem dużo znaczna, na stronie Ministrów.

— Lubo Ministrowie postanowili, nie czynić żadnych przy koronacyi Królowej niepotrzebnych wydatków, jednak nie zaniedbują, coby, obok zamierzonej oszczędności, nadać mogło blask temu uroczystemu obrzędowi. Szczególniej muzyka kościelna, stanowiąca część służby Bożej, w opactwie Westminsterskiem, ma być tym razem wspaniale wykonaną. Przy koronacyi zeszłego Króla, w urządzon j na ten cel orkiestrze, znajdowało się 187 osob; teraz zaś ma być 400. Dla zyskania obszerniejszego miejsca musiano sprzągnąć zwykajne organy, a inne natomiast dalej ustawić. Najznakomitsi angielscy śpiewacy i śpiewaczki już są na tę uroczystość zamówieni; mają oni wykonywać pody Haendla, Attwoda, Smarta i Boyce.

— Co się tyczy okoliczności belgijskich, *Kuryer* angielski jest tego mniemania, iż może zapewnnić, że Francya skłonna jest do uważania sprawy belgijskiej w tém samym świetle, jak i inne wielkie Mocarstwa. Wprawdzie Król Belgijski podziela życzenia swoich poddanych, i dokłada całej usilności, aby mógł pozyskać pomoc Ludwika Filipa. Lecz ten rozważny monarcha, miał nie wiele udzielić zachęty swemu zięciowi; tym sposobem musi się przygotować Belgia do odstąpienia Hollandyi wszystkich krajow, w sporze będących, jeżeli oba te mocarstwa zechcą po przyjacielsku ukończyć swoje spory. Co się tyczy wspólnego długu, w tém chce poprzeć Ludwik Filip żądania Belgijczyków, powodując się tém, iż słuszną jest rzeczą, aby ten kraj był wynagrodzony za koszta, jakie ponosić musi z przyczynę utrzymywania znacznej sily wojennej, którejby wcale w innych okolicznościach nie potrzebował. Przy tém Król Francuów domaga się także różnych korzyści handlowych dla Belgii; atoli Król Niderlandzki nie zdaje się być skłonnym do przyzwolenia na te wszystkie żądania.

— Rozeszła się pogłoska w *City*, że w skutku zbli-

Робертъ Пиллемъ и Лордомъ Джономъ Росселемъ связь, предвѣщаетъ преобразование Англійскаго Министертва, и что нѣкоторые изъ членовъ охранительной партіи, а именно: Сиръ Робертъ Пиль, Сиръ Грагамъ и Лордъ Стенлей, войдутъ въ составъ кабинета. Немногіе вѣрятъ симъ слухамъ. (О. Г. Ц. П.)

— Последнія извѣстія изъ Канады подтверждаютъ о казни двухъ взятыхъ въ плѣнъ мятежниковъ Лунта и Матевса. Всемъ другимъ начальникамъ мятежа приговореннымъ къ смерти дано время подавать прошеніе на счетъ облегченія, кромѣ одного по прозванію Теллеса. Полагаютъ, что военный законъ введенный теперъ въ Канадѣ будетъ уничтоженъ.

— Пароходъ *Great Western* доставилъ извѣстія изъ Нью-Йорка по коимъ городъ Чарлстонъ въ Южной Каролинѣ очень много претерпѣлъ отъ вторичнаго пожара случившагося 27 Апрѣля. Сдѣлалось добычею пламени нѣсколько церквей, новый театръ и множество прекрасныхъ домовъ. 1,500 семействъ остаются подъ открытымъ небомъ и между ними нѣкоторые лишены всего своего имущества. — Портъ Тампико въ Мексикѣ Французы объявили въ блокировку и окружили 13-ю военными кораблями. Въ Веракруцѣ говорили, что Мексиканскому конгрессу предложенъ проектъ закона на счетъ удаленія изъ области всѣхъ безъ изыатія Французовъ. (G. C.)

Н И Д Е Р Л А Н Д Ы.

Амстердамъ 29-го Мая.

Въ коммерческой газетѣ помѣщены слѣдующія, полученные изъ Англій, извѣстія: „Всѣ Государя, Посланники коихъ находятся въ Лондонѣ на конференціи, единодушно постановили подписать, вмѣстѣ съ Королемъ Вильгельмомъ, трактатъ, состоящій изъ 24 статей. Советъ Нидерландскихъ Министровъ вѣроятно получилъ уже формальное о семъ важномъ дѣлѣ извѣщеніе; почему, кажется, не подлежитъ уже никакому сомнѣнію, что договорныя статьи вскорѣ приведены будутъ въ исполненіе. (О. Г. Ц. П.)

И Т А Л І Я.

Неаполь, 22-го Мая.

Въ Правительственной газетѣ помѣщено 16-го ч. с. м. Королевское постановленіе, въ силу котораго, всѣмъ Сицилійцамъ, кои участвовали въ политическихъ преступленіяхъ, даровано всепрощеніе. Начальники заговорщиковъ исключены изъ амнистіи и отданы подъ судъ; но смертный приговоръ не можетъ быть надъ ними исполненъ, безъ Королевскаго утвержденія.

Туринъ, 26 го Мая.

Безпокойства въ Швейцаріи обращаютъ здѣсь вниманіе и приграничнымъ властямъ дано повелѣніе, чтобы во всемъ обращались съ сугубою бдительностію, особенно въ отношеніи нѣкоторыхъ особъ, коихъ сообщены имъ личныя примѣты. (G. C.)

И С П А Н І Я.

Мадридъ, 23-го Мая.

Вчера Королева дѣлала смотръ 20 эскадронамъ конницы и 17 батал. пѣхоты, принадлежащимъ къ отряду Генерала Пардинаса. Королевская фамилія встрѣчена была съ живѣйшимъ восторгомъ. По окончаніи смотра, отрядъ Ген. Пардинаса, усиленный 800 чел. конницы, выступилъ въ Нижнюю Аррагонію. Здѣсь полагаютъ, что эта область, опустошенная Кабрерою, не будетъ въ состояніи продовольствовать 20 батал. пѣхоты и 15 эскадроновъ конницы; въ особенности же, вѣроятно окажется недостатокъ въ фуражѣ, ибо по этой причинѣ и прошлую зиму пало тамъ изъ 6,000 лошадей, почти половинное число.

Санъ-Себастьянъ, 24-го Мая.

Многіе увѣряютъ, что Д. Карлосъ намѣреваетъ выступить изъ Бискайскихъ провинцій съ 10 ротами и соединиться съ Кабрерою, отрядъ котораго состоитъ изъ 12,000 чел. Говорятъ что Д. Карлосу едва удалось убѣдить Наварцевъ оставить свою родную; 25 баталіоновъ остается еще въ Наваррѣ и Гвипускоѣ.

— Д. Карлосъ отправилъ Барона де Лосъ Валесъ Посланникомъ къ состоящимъ съ нимъ въ дружественныхъ отношеніяхъ Державамъ. (О. Г. Ц. П.)

П О Р Т У Г А Л І Я.

Лиссабонъ, 23-го Мая.

Чрезвычайный Посоль Греческаго Короля Графъ Метакса за нѣсколько дней сюда прибылъ, чтобы поднести Королеву знаки ордена Спасителя.

(изъ Англ. газ.)

Изъ Лиссабона пишутъ отъ 13 Мая, что отрядъ 3-го стрѣлковаго полка и національная гвардія города Гуарды, напали на 200 чел. Магуэлистовъ, при-

зѣнія сиръ Роберта Пилъ з Лордомъ J. Russell, наступило новое преобразование Министерства Англійскаго, и что нѣкоторые членки стронниства zachowawczego, а мianowicie: Sir Peel, Sir Graham i Lord Stanlej, wejda do składu gabinetu. Wiadomość ta niewiele znalazła wiary. (G.R.K.P.)

— Ostatnie doniesienia z Kanady, potwierdzają stracenie dwóch do niewoli wziętych rokoszanów, Lounta i Matthewsа. Wszystkim innym przywódcóm powstania, już na śmierć skazanym, z wyjątkiem tylko jednego, nazwiskiem Tellers, дано czas do podania prób o ulaskawienie. Mniemają powszechnie, że prawo wojenne, zaprowadzone teraz w Kanadzie, zostanie cofnięte.

— Przez statek parowy *Great Western*, otrzymano wiadomości z Nowego Yorku, według których, d. 27 Kwietnia, ucierpiało bardzo wiele przez powtórny pożar, miasto Charlestown w Południowej Karolinie. Zgorzało kilka kościołów, nowy teatr i niemało pięknych domów. Przeszło 1,500 rodzin jest pozbawionych schronienia, a między temi niektóre całego majątku, jaki posiadały. — Port Tampico w Meksyku, ogłosili Francuzi za będący w stanie blokady i otoczyli 13 wojennymi okrętami. W Veracruz mówiono, że kongresowi Meksykańskiemu przełożony został projekt do prawa, względem wydalenia z kraju wszystkich bez różnicy Francuzów. (G.C.)

N I D E R L A N D Y.

Amszterdam, 29-go Maja.

Dziennik handlowy udziela następujące wiadomości, które otrzymał od swego korespondenta z Anglii: Przyjemną rzeczą będzie dla naszych czytelników dowiedzieć się, że wszystkie Mocarstwa, których Posłowie zgromadzeni są na konferencyą w Londynie, jednomyślnie uradzili podpisać z Królem Wilhelmem traktat, złożony z 24 artykułów. Ministerstwo Niderlandzkie pewnie już w tych dniach o tym ważnym przedmiocie zawiadomione zostało, a tém samém o wykonaniu rzeczonych traktatu powątpiewaćby już nie należało.

(G.R.K.P.)

W Ł O S N Y.

Neapol, 22-go Maja.

Dziennik Rządowy umieścił w dniu 16 b. m. dekret Królewski, który udziela ogólną amnestyą wszystkim Sycylijszykom, mającym udział w przestępstwach politycznych. Z tej amnestyi wyjęci są wszyscy naczelnicy rokoszu i oddani pod sąd najwyższej Izby; kara śmierci nie może być jednak na nich wykonana bez poprzedniego Królewskiego zatwierdzenia. (G.R.K.P.)

Turyn, 26 Maja.

Niesnaski w Szwajcaryi zwracają uwagę tutejszą, a władzom nadgranicznym polecono, żeby z podwojoną uwagą we wszystkiém postępowały, szczególnież co do pewnych osób, względem których stosowne udzielono im rysopisy.

H I S Z P A N I A.

Madryt, 23-go Maja.

Wczora odbyła Królowa przegląd 20 szwadronów i 17 batalionów, należących w wielkiej części do oddziału Jen. Pardiñas. Cała rodzina Królewska przyjmowana była z największym zapętem. Po odbytych przeglądzie, oddział Jen. Pardiñas, wzmocniony 800 koniami, udał się natychmiast w pochod do niższej Arragonii. Bardzo tu o tém wątpią, aby ten kraj, po doznanej zniszczeniu przez Kabrerę, był w stanie utrzymać 20 batalionów piechoty i 15 szwadronów jazdy. Konie szczególnież cierpieć będą wielki niedostatek żywności: bo zeszłej zimy z 6,000, połowa prawie wydychała.

Z San Sebastian, 24 Maja.

Osoby świadome rzeczy zapewniają, że D. Karlos ma zamiar opuścić Biskajskie prowincye z 10 kompaniami, i połączyć się z Kabrerą, mającym 12,000 wojska. Mówią, że z trudnością udało się D. Karlosowi namówić Nawarczyków do wyruszenia z ich rodzinnego kraju, jednak zostanie jeszcze 25 batalionów w Nawarrze i Guipuscoa.

— Baron de los Valles wysłany został przez Don Karlosa, w nowém poselstwie do przyjaźnych mu dworów. (G.R.K.P.)

P O R T U G A L I A.

Lisbona, d. 23 Maja.

Hrabia Metaxa, nadzwyczajny Poseł Króla Greckiego, przybył tu przed kilkoma dniami, dla oddania Królowej insygniów greckiego orderu Zbawiciela.

(z gaz. Angiels.)

Donoszą z Lisbony pod dniem 14 Maja, że oddział trzeciego półku strzelców, łącznie z gwardyą narodową miasta Guardy, uderzył na 200 Miguelistów, zbliżają-

ближавшихся къ сему городу, разбили и разсыпали ихъ. Непрiятель потерялъ убитыми 11 чел. и 13 взято въ плѣнь. Изъ Лиссабона отправлены войска на всѣ пограничныя пункты, и если Мигуэлисты не будутъ укомплектовывать своихъ отрядовъ Испанскими дезертирами, то вѣроятно не осмѣлятся болѣе вступать въ бой. Говорятъ, что ими предводительствуется какой-то Испанецъ, назвавшійся Д. Мигуэлемъ и имѣющій большія деньги. (О. Г. Ц. II.)

ТУРЦІЯ.

Константинополь, 16-го Мая.

Здѣсь замѣтна большая дѣятельность въ арсеналѣ на корабляхъ, кои снабжены достаточнымъ числомъ матросовъ и получили повелѣніе быть въ готовности къ отплытію. По видимому, полученныя изъ Египта извѣстія подали поводъ къ этой дѣятельности; ибо не подлежитъ сомнѣнію, что изъ Александріи отправлена большая эскадра для крейсированія у Азіатскихъ береговъ. Мегмедъ-Али устроилъ флотъ свой на образецъ французскаго; онъ не повинуется во все фирманамъ Султана и старается усилить свою армию до 60,000 чел. Слѣдовательно слухи, что онъ имѣетъ уже 100 т. войска, оказываются неосновательными. (О. Г. Ц. II.)

АМЕРИКА.

Нью-Йоркъ 7 Мая.

Французскій посланникъ въ Вашингтонъ, получилъ 28 Апрѣля депеши изъ Веракруцъ, на военномъ бригѣ *Calypso*.—Въ газетѣ, издаваемой въ Пенсаколи, пишутъ что при отплытіи брига *Grampus* изъ Веракруцъ, тамъ ожидали начатія блокады замка *S. Juan de Ulloa*, который, по мнѣнію жителей въ состояніи защищаться нѣкоторое время. Мексиканцы соглашались заплатить Французамъ 800,000 долларовъ въ видѣ возмездія, но ни подѣ какимъ видомъ не хотѣли удовлетворить другихъ требованій. Одинъ изъ владѣльцевъ помѣстій въ Мексикѣ предлагалъ правительству 10,000 лошадей, съ тѣмъ, чтобы вести войну съ Французами, а духовное сословіе, миліоны долларовъ на военныя издержки. Болѣе всего опасаются, чтобы федеральная партія, во время бомбардированія Французскимъ флотомъ города, не бросилась грабить жителей оного. Зажиточные горожане отправили женъ, дѣтей и дорогую домашнюю утварь въ Ялапу. Еще прежде отплытія брига *Grampus* получено изъ Веракруцъ извѣстіе, что Мексиканскій конгрессъ постановилъ удалить всѣхъ чужестранцевъ изъ владѣній республики. 22-го Апрѣля, Французскій флотъ началъ блокаду порта Тампико. — Баронъ Дефоди, Французскій полномочный Министръ въ Мексикѣ, препроводилъ Французскому посланнику въ Вашингтонъ ноту, въ коей между прочимъ опровергаетъ разнесшіяся въ Мексикѣ слухи, будтобы Французы стремятся къ завоеваніямъ.—Вотъ содержаніе представленныхъ Французскимъ посланникомъ Мексиканскому правительству непремѣнныхъ условій. Они заключаютъ въ себѣ всѣ требованія Франціи и объясняютъ поводъ оныхъ. Въ 1833 году, 5 чел. Французовъ были преданы смерти; тѣла ихъ, привязанныя къ конскимъ хвостамъ, волочили по улицамъ при восклицаніяхъ народа: *смерть всѣмъ гужеземцамъ!* и наконецъ разтерзали въ куски.—Преступленіе это оставалось до сихъ поръ безъ наказанія подѣ предлогомъ, что обстоятельства дѣла весьма запутаны, и что судебный порядокъ требуетъ продолжительнаго времени. Изъ числа иностранцевъ, прибывшихъ на помощь Техасской республикѣ и попавшихся Мексиканцамъ въ плѣнь, два Француза разстрѣляны въ Тампико, а Полковникъ Грегорио, по распоряженію котораго совершено это смертоубійство, произведенъ за то въ Генералы. Въ минувшемъ году одинъ изъ Французовъ былъ обвиненъ въ смертоубійствѣ, и безъ дальнѣйшаго изслѣдованія дѣла и уликъ въ преступленіи, заключенъ въ Веракруцъ на 10 лѣтъ въ тюрьму. Наконецъ Полковникъ Прадо, напалъ днемъ съ оружіемъ въ рукахъ, на Французскаго доктора, за то, что сей послѣдній не хотѣлъ ссудить ему требуемой суммы денегъ. Докторъ едва избѣгъ смерти, и долженъ былъ выѣхать изъ края, ибо мѣстное начальство отказало ему въ удовлетвореніи. Французскій посланникъ требуетъ только 600,000 піастровъ, въ возмездіе за потери, понесенныя Французами во время междоусобій въ Мексикѣ, съ тѣмъ, чтобы раздать сія деньги тѣмъ изъ Французовъ, кои наиболее потерпѣли въ семь случаевъ; 20,000 піастровъ въ пользу семействъ двухъ Французовъ, лишенныхъ жизни безъ приговора суда; 9,600 піастровъ для лѣкаря, которому Полковникъ Прадо нанесъ нѣсколько ранъ; 2,000 піастровъ для Французовъ, которые были заключены въ тюрьмы и теперь уже освобождены; причѣмъ посланникъ требу-

емыхъ до этого мѣста, покораилъ неприязнію и zupełnie rozproszył. Pokonani utracili w zabitych 11, i 13 jeńców. Wyślano z Lisbony wojska do wszystkich punktów nadgranicznych, i jeżeli Migueliści nie będą dopełniać swych szeregów hiszpańskimi zbiegami, to do żadnego nie osmiał się działania. Mówią, iż jakiś Hiszpan niemi dowodzi; nazwał się on D. Miguelem i ma wiele przy sobie pieniędzy. (G.R.K.P.)

ТУРСЬЯ.

Konstantynopol, d. 16 Maja.

Wielka tu czynność panuje w arsenale i na okrętach, które są osadzone dostateczną liczbą majków i otrzymały rozkaz bydz w gotowości do podróży. Zdaje się, że wiadomości nadeszłe z Egiptu spowodowały taką czynność, bo jest rzeczą pewną, że wielka eskadra wypłynęła z Alexandryi i ma polecenie krążyć przy azyatyckim brzegu. Mehmed-Ali, urządził swoją marynarkę na sposób francuzki; nie zważa bynajmniej na firmany Sultana i usiłuje doprowadzić swoje wojska do 60,000 głów; pokazuje się zatem, że wiadomości, jakoby miał już 100,000 wojska, były przedwczesne. (G.R.K.P.)

АМЕРИКА.

New-York, 7 Maja.

Военный бригъ французки *Calypso* прибылъ ту 28 Квiетня, до французкиго Поста въ Вашингтоніе, з депешами з Веракруцъ.—Выходяща въ Pensacoli газета donosi, że przy odplywaniu statku *Grampus*, z portu Veracruz, oczekiwano blokady zamku S. Juan de Ulloa; mniemano jednak, że się jakiś czas opierać zdoła. Meksykianie mieli zamiar wypłacić Francuzom 800,000 dolarow, jako kosztą wynagrodzenia; lecz nie chcieli żadnym sposobem przyzwolić na żądane przez tychże honorowe zadośćuczynienie. Jeden z obywateli meksykańskich ofiarował Rządowi dostawić 10,000 koni, a stan duchowny, milion dolarow na prowadzenie wojny. Obawiają się szczególnie, aby stronnictwo federacyjne nie zrabowało miasta, podczas bombardowania tegoż przez francuzką flotę. Mieszkańcy możniejsi wystali żony, dzieci i kosztowniejsze sprzęty do Jalapy. Jeszcze przed wyjściem na morze statku *Grampus*, nadeszła wiadomość do Veracruz, że kongres Meksykański uchwalił wydalenie wszystkich francuzów z krajow rzeczypospolitej. W dniu 22 Kwiетня, flota francuzka blokować zaczęła port Tampico.

— Baron Deffandis, pełnomocny Minister francuzki w Meksyku, przesłał notę do francuzkiego Posta w Washingtonie, która między innymi zbija rozszerzone w Meksyku pogłoski o zamiarach zdobywczych Francyi. Oto jest treść głośniejsza podanego Rządowi Meksykańskiemu przez Francuzkiego Posta ultimatum, w którym zawarte są wszystkie zażalenia i żądania Francyi: W roku 1833 zamordowano pięciu Francuzów w Atencingo, przywiązano ciała ich do końskich ogonow, wleczono wśród dnia przez ulice, i przy okrzykach ludu Meksykańskiego: *śmierć wszystkim cudzoziemcom!* na kawałki poszarpano. Zbrodnia ta, jeszcze nie została ukarana, pod pozorem, że okoliczności są nader zawikłane, i że sądowe formy są nazbyt rozwlekłe. Pomiedzy cudzoziemcami, przybyłymi na pomoc rzeczypospolitej Teksjańskiej i którzy się Meksykańczykom w niewolę dostali, znajdowało się dwóch Francuzów; tych w Tampico natychmiast rozstrzelano, a Półkownik Gregorio, który ten mord popełnić rozkazał, posunięty został do stopnia Jenerała. W roku zeszłym obwiniono Francuza o zabójstwo, i bez dowodu popełnionej zbrodni, skazano na dziesięcioletnie więzienie w Veracruz. Nakoniec, Półkownik Prado, dowódzca Kolimy, napadł w dzień z bronią w ręku na francuzkiego lekarza, z powodu, że tenże wzbraniał się pożyczyć mu pewną ilość pieniędzy. Lekarz zdołał z trudnością uratować życie; musiał jednak wyjechać z kraju, bo władze miejscowe odmówiły mu swej opieki. Poseł Francuzki żąda tylko 600,000 piastrow, mających bydz rozdzieleni pomiedzy tych mieszkańców francuzkich, którzy najwięcej przez wojnę domową w Meksyku ucierpieli; tudzież, 20,000 piastrow, dla rodzin dwóch Francuzow, zabitych bez sądowego wyroku; 9,600 piastrow, dla lekarza zranionego przez Półkownika Prado; 20,000 piastrow dla nieprawnie uwięzionych Francuzow, których natychmiast na wolność puszczone; przytѣm żąda, aby Jenerał Gregorio Gomez, Półkownik Prado i Sędziowie Meksykańscy, którzy jeńców na śmierć skazali; byli natychmiast złożeni z urzędow, a rodzinom zamordowanych w Atencingo wypłacono 15,000 piastrow. Ultimatum to nie zawiera innych żądań piędnych ze strony Francyi; atoli domaga się, aby Francya uwa-

еть, чтобы Генераль Грегоріо Гомецъ Полковникъ Прадо и судья, осудившіе на смерть пльннихъ, были отставлены отъ службы, а для семействъ убитыхъ въ Атинцинго было выдано 15,000 піастровъ. Условія сіи не заключаютъ въ себя другихъ денежныхъ претензій и ограничиваются требованіемъ, чтобы Франція пользовалась со стороны Мексиканскаго правительства, тѣмъ же уваженіемъ, какъ и другія государства, состояція въ дружественныхъ отношеніяхъ съ Мексикою; чтобы Французскіе подданные, живущіе въ Мексикѣ, были освобождены отъ принужденныхъ ссудъ, и чтобы правительство не иначе лишало ихъ права вести мелочную торговлю какъ выдавъ имъ соответственное вознагражденіе. Мексиканскій Министръ Иностранныхъ Дѣлъ, получивъ сіи условія, изъявилъ свое удивленіе, что Баронъ Дефоди оставилъ мѣсто свое и сѣвъ на корабль, принявъ уже на себя характеръ Адмирала, а не мирнаго посланника, присовокупляя, что присутствіе Французской флотиліи у береговъ Мексики, еще болѣе запутываетъ дѣло и препятствуетъ разсмотрѣнію предложенныхъ условій по статьямъ, и что самыя условія, такъ унижительно для республики, что Президентъ оной никогда не рѣшится принять ихъ, не отказываясь впрочемъ войти съ Франціею въ переговоры, только на другихъ условіяхъ. (О.Г.Ц.П.)

С м ѣ с ь .

Записка, представленная Академикомъ, Ординарнымъ Профессоромъ Астрономіи при Дерптскомъ Университетѣ, Дѣйствительнымъ Статскимъ Совѣтникомъ Струве, Г. Министру Народнаго Просвѣщенія, о трудахъ Берлинскихъ ученыхъ Бера и Медлера, относящихся до изображенія и описанія лунной поверхности.

Астрономическіе труды, относящіеся до изслѣдованія луны, сего ближайшаго и тѣснѣе прочія связаннаго съ землею светила, всегда были предметомъ особеннаго вниманія и любопытства. За 200 лѣтъ предъ симъ, наблюденія Гевеліуса въ Данцигѣ дали первоначальныя свѣдѣнія о поверхности этого небснаго тѣла. Онъ открылъ на лунѣ горы, равнины и заключилъ, что лунная поверхность устроена на подобіе земной; что она представляетъ материка, моря и проч. Но прежде, нежели Астрономія близко ознакомилась съ топографіею луннаго полушарія, обращеннаго къ землѣ, теорія движенія луны была уже глубоко изслѣдована Ньютономъ, при помощи открытаго имъ всеобщаго тяготѣнія, также теоретическими изысканіями Эйлера, Клеро, Лагранжа и Лапласа. Для изслѣдованія же физической природы небсныхъ тѣлъ, надлежало ожидать усовершенствованія зрительныхъ орудій, телескоповъ.

Въ концѣ прошлаго столѣтія, Сиръ В. Гершель изобрѣлъ сильнѣйшія зрительныя орудія, быстро подвинувшія впередъ изученіе небсныхъ тѣлъ. Но углубляясь въ тайны звѣзднаго неба, разсматривая двойныя и многократныя звѣзды и туманныя пятна, онъ могъ наблюдать луну только по временамъ, случайно. Товій Майеръ въ Гёттингенѣ, составилъ генеральную карту луны, на которой обозначены были удовлетворительно различныя главнѣйшіе предметы, видимые на лунѣ небольшоими телескопами; но Шреттеръ въ Лиліенталѣ, снабженный почти столь же сильными телескопомъ какъ Гершель, занялся первыи точнѣйшимъ разсмотрѣніемъ лунной поверхности. Къ сожалѣнію, наблюденія его не имѣли ученаго плана; онъ познакомилъ только съ нѣкоторыми подробностями, хотя и занимательными, но не имѣющими полноты и связи.

Только въ наше время лунная топографія была изслѣдована по плану зрѣлому и съ полнымъ успѣхомъ. Этимъ обязана Астрономія Банкиру въ Берлинѣ Вильгельму Бери, брату знаменитаго музыкальнаго композитора Мейеръ-Бера.

Въ 1830 году Беръ основалъ въ своемъ имѣніи въ Шарлотенбургѣ небольшую обсерваторію, снабдивъ ее отличными, средней величины Фраунгоферовскимъ телескопомъ, поставленнымъ на штативѣ подобномъ Дерптскому. Соединившись съ ученымъ любителемъ Астрономіи Медлеромъ, они въ теченіи 7 лѣтъ успѣли составить карту луны, которая возбудила справедливое удивленіе современниковъ и должна почитаться первымъ точнымъ и полнымъ изображеніемъ луны. Достоинство этой карты оценено знающими судьями. Его Величество Король Датскій пожаловалъ Бери орденъ Данненброга, а Институтъ Французскій присудилъ сему ученымъ награду Лаланда. Разборъ этой карты Бесселемъ утвердилъ мнѣніе о сему знаменитомъ трудѣ. Впрочемъ, оценить его достойнымъ образомъ можно было только по выходѣ въ свѣтъ самаго сочиненія, заключающаго въ себя подробности измѣреній, также общее и топографическое описаніе луны. Сочиненіе это за-

ѣтана была на равни з народами употребляеми наибѣгшег прыхилности, абы поддани французцы, миешкажачи в Мехыку, уволюени были од прымужонныхъ пожычекъ, и абы тилко за стосовнемъ вынагродженемъ могли миедъ оджыты прымилей провадження handлу шчеготогово. Мехыкански Министръ справъ заграничныхъ, отрымавшы помиенионе ultimatum, окаялъ свое задживленіе, же Баронъ Deffaudis удадъ сідъ на поктадъ окрѣту, а не позосталъ в миеjscу swego урѣдovanja, пречъ со прымбралъ постадъ доводжачего Адмирала, не заа поста покюжу. Накониецъ, зробившы увагъ, же онебносдъ французkiej флоты прымъ выбрѣжу мехыканскимъ рчечъ самъ чыни јещче завиканшю и не дозвала Ржадови вжачъ подъ розвагъ поједынчыхъ пунктовъ поданого ultimatum, додаје, же ten актъ завила в собие такъ ображаче варунки, ижъ Президентъ рчечыпосполитеј, нигды сідъ до ихъ прымјечия склоніе не може; једнакъ не бѣдзіе сідъ wzbraniał traktowač z Францую на инныхъ засадахъ. (G.R.K.P.)

Rozmaitości.

PISMO, ZŁOŻONE PRZEZ AKADEMICKĄ, ZWYCZAJNEGO PROFESORA ASTRONOMII PRZY UNIwersYTECIE DORPACKIM, RZECZAWISTEGO RADZCĘ STANU STRUVE, P. MINISTROWI NARODOWEGO OŚWIECENIA, O PRACACH BERLIŃSKICH UCZONYCH BEERA I MEDLERA, WZGLĘDEM WYOBRAŻENIA I OPISANIA POWIERZCHNI KSIĘŻYCA.

Prace Astronomiczne, odnoszące się do rozpoznania Księżyca, tej najbliższej i ściślej od innych połączonych z Ziemią gwiazdy, były zawsze przedmiotem szczególnej uwagi i ciekawości. Przed dwiestą laty, postrzeżenia Heveliusza, w Gdańsku czynione, dały początkowe wiadomości o powierzchni tego ciała niebieskiego. Dostrzegł on na Księżycu góry, równiny i uczynił wniosek, że powierzchnia Księżyca podobna jest do powierzchni Ziemi; że Księżyc zawiera w sobie lądy, morza i t. d. Ale pierwsi, niżeli się Astronomia oznajomiła z topografią półkuli księżycowej, ku ziemi obróconej, teoria ruchu Księżyca była już głęboko zbadana przez Newtona, za pomocą odkrytego przezeń powszechnego ciężenia; tudzież teoretycznymi badaniami Eulera, Clairauta, Lagrange i Laplace. Dla zbadania zaś fizycznego przyrodzenia ciał niebieskich, należało oczekiwać udoskonalenia teleskopow.

W końcu przeszłego wieku, Herschell wynalazł bardzo mocne narzędzia do wsparcia wzroku, które szybko posunęły poznanie ciał niebieskich. Ale, zagłębiając się w tajemnice nieba gwiazdowego, rozpatrując podwójnej i wielokrotnej wielkości gwiazdy, jako też plamy mgliste, mógł on tylko obserwować Księżyc niekiedy, przypadkowo. Tobiasz Mayer w Göttingie, ułożył jeneralną mapę Księżyca, na której dość dobrze oznaczone były rozmaite przedmioty główniejsze, widziane na Księżycu przez niewielkie teleskopy; ale Schröter w Lilienthalu, mając teleskop tak prawie mocny jak Herschella, pierwszy zajął się dokładniejszem rozpatrzeniem powierzchni Księżyca. Szkoda, że postrzeżenia jego nie miały uczonemu planu; oznajomił on tylko z niektórymi szczegółami, chociaż zajmującemi, ale niemającemi zupełności i związku.

W naszych tylko czasach topografia Księżyca została rozpoznana podług planu dojrzałego i z zupełnem powodzeniem. Astronomia winna to jest bankierowi w Berlinie Wilhelmu Beer, bratu znakomitego kompozytora muzycznego Meyer-Beera.

W roku 1830, Beer założył w swoim majątku w Charlottenburgu, niewielkie obserwatorium, opatrzywszy je dobrym, średniej wielkości teleskopem Fraunhofer'a, urządzonym na podstawie, do Dorpackiej podobnej. Połączony z uczonym miłośnikiem Astronomii Medlerem, w przeciągu siedmiu lat, ułożyli mapę Księżyca, która słusznie wzbudza podziwienie współczesnych i powinna się uważać za pierwsze dokładne i zupełne wyobrażenie Księżyca. Wartość tej mapy przez umięjętnych sędziów została oceniona. Najjaśniejszy Król Duński udarował Beera orderem Dannenbroga, a Instytut Francuzki przysądził tym uczonym nagrodę Lalandy. Różbiór tej mapy przez Bessela potwierdził opinią o tej znakomitej pracy. Zresztą, ocenić ją godnym sposobem można tylko było po wyjściu na świat samego dzieła, zawierającego w sobie szczegóły wymiarow, tudzież ogólne i topograficzne opisanie Księżyca. Dzieło to na taką zasługę pochwałę Rządu Pruskiego, że Najjaśniejszy Król mianował Beera wprost Radcą Taj-

служило такое одобрение Прусскаго Правительства, что Его Величество Король пожаловалъ Бера прямо въ Тайные Совѣтники, хотя онъ не находился прежде въ службѣ. — Сочинение состоитъ изъ двухъ отдѣленій. Въ первомъ описывается общаа Селенографія или физика луны; во второмъ содержится топографія, т. е. подробное описание различныхъ частей лунной гемисферы.

Любопытно сравнивать различный ходъ Географіи и Селенографіи. Первая отъ подробностей восходитъ до общихъ видовъ, вторая отъ общихъ свѣдѣній, по мѣрѣ усиленія Оптикой, исходитъ до подробностей. Естественно, что послѣ трудовъ Бера и Медлера общія свѣдѣнія въ Селенографіи превзошли во многомъ Географію. Но сія-то самая выгода и заставляетъ Астрономію отказаться отъ мельчайшихъ подробностей, которыя доставляетъ намъ Географія о всѣхъ частяхъ земли, обитаемыхъ или доступныхъ.

Изъ первой части сочиненія явствуетъ, что тѣ же способы, какіе употребляются для точной Географіи, употреблены и въ Селенографіи. — По опредѣленіи долготы и широты 104 неподвижныхъ на лунѣ пунктовъ, гемисфера ея связалась цѣпью изъ 176 треугольниковъ, стороны коихъ служатъ основаніями для опредѣленія множества второстепенныхъ пунктовъ, необходимыхъ для измѣреній и очерковъ подробностей.

На поверхности луны повсюду представляются округлыя формы, какъ въ равнинахъ обставленныхъ горами, такъ и въ кратерахъ, т. е. углубленіяхъ, на значительное разстояніе ниже поверхности. Въ сочиненіи показаны величины діаметровъ 148 кратеровъ и 1,095 измѣреніями опредѣлены многія изъ окружающихъ ихъ возвышенностей, считая отъ dna углубленій или отъ поверхности равнинъ. Отсюда выходитъ, что величайшія на лунѣ горы равняются съ возвышенностями Гималайскаго хребта, а самыя малыя, въ 40 тоазовъ, не превосходятъ высоту зданій, воздвигнутыхъ человѣческими руками.

Объемъ этой записки не позволяетъ сдѣлать извлеченія изъ главы, въ которой описывается вообще поверхность луны, и тѣмъ еще менѣе изъ топографіи ея. Но если съ одной стороны видимъ большое сходство въ разностяхъ возвышеній на лунѣ и на землѣ, то съ другой замѣчается вообще разительное между сими тѣлами несходство. Наши моря, озера, рѣки, даже самая атмосфера, на лунѣ совсѣмъ не существуютъ. Она есть тѣло сухое, бесплодное. Отсюда слѣдуетъ, что если и предположимъ, что всѣ небесныя тѣла населены живыми существами, селениты должны совершенно различествовать отъ обитателей земли, а произрастенія лунныя, если онѣ есть, подлежать инымъ условіямъ.

Во всякомъ случаѣ, послѣ трудовъ Бера и Медлера, астрономическія сочиненія не будутъ наполняться бреднями, которыя порождало иногда воображеніе, не удерживаемое уздою измѣреній и вычисленій. Можно съ достоверностью заключить, что Селенографія никогда не дойдетъ до послѣднихъ подробностей, а можетъ представить только общія данныя, тѣмъ не менѣе вѣрныя и важныя для Естественной Исторіи сего тѣла. По опыту извѣстно, что простымъ глазомъ можно разглядѣть челоука на разстояніи 7 верствъ. Луна отстоитъ отъ земли на 350 т. верствъ, слѣдовательно нуженъ телескопъ, увеличивающій діаметры предметовъ въ 50 т. разъ, чтобы усмотрѣть на лунѣ такіе предметы, какіе видимъ на землѣ въ разстояніи 7 верствъ.

Телескопы, коими доселѣ наблюдали луну, увеличивали не болѣе какъ въ 300 разъ. Сильнѣйшіе рефракторы увеличиваютъ въ 1,000 и ни какъ не болѣе 2,000 разъ. По сему всякія ожиданія на изученіе подробностей луны совершенно тщетны; и со всѣмъ тѣмъ остается еще многое сдѣлать для Селенографіи. Положимъ, что стали бы наблюдать луну рефракторомъ увеличивающимъ въ 1,500 разъ; каковой будетъ на Пулковской Обсерваторіи, тогда лунная поверхность представится въ 25 разъ большею, нежели въ телескопѣ Бера. И такъ если симъ послѣднимъ телескопомъ надлежало наблюдать луну семь лѣтъ, то рефракторомъ Пулковскимъ надо бы было наблюдать ее 200 лѣтъ. Конечно, ни одинъ Астрономъ не предпринять подобнаго неисполнимаго труда, но съ такими сильными пособіями можно будетъ изучить отдѣльныя части луны, какъ напр. кратеръ Коперниковъ, и проч. Со временемъ же, многими повторенными наблюденіями, при различныхъ условіяхъ, Астрономія, можетъ быть, достигнетъ до знаній нынѣ совершенно неожиданныхъ. Таковое изученіе сдѣлалось особенно возможнымъ теперь, когда положены Берлинскими учеными твердыя начала, и когда общія о лунѣ свѣдѣнія получили надлежащую точность. (Слб. В.)

nym, chociaż pierwiej nie był w służbie. — Dzieło składa się z dwóch oddziałów. W pierwszym opisana jest powszechna Selenografia czyli Fizyka Xiężycza; w drugim zawiera się topografia, to jest: szczegółowe opisanie różnych części półsfery xiężycowego.

Ciekawą jest rzeczą porównywać rozmaity postęp Geografii i Selenografii. Pierwsza od szczegółów wznosi się do ogólnych kształtów, druga od ogólnych wiadomości, w miarę udoskonalenia optyki, zniża się do szczegółów. Samo z siebie wypada, że po pracach Beera i Medlera ogólnie wiadomości Selenografii w wielu rzeczach przewyższyły Geografią. Ale taż właśnie korzyść zmusza Astronomów odstąpić od drobniejszych szczegółów, które nam dostarcza Geografia o wszystkich częściach Ziemi, zamieszkałych albo dostępnych.

Z pierwszej części dzieła okazuje się, że też sposoby, jakie są używane w dokładnej Geografii, użyte są i w Selenografii. — Po oznaczeniu długości i szerokości 104 nieruchomych na Xiężycu punktów, na jego półsfery uformowała się sieć ze 176 trójkątów, boki których służą za podstawy do oznaczenia mnóstwa punktów drugiego rzędu, nieodbitnie potrzebnych dla wymiarów i określeń szczegółów.

Na powierzchni Xiężycza okazują się wszędzie okrągłe formy, tak na równinach otoczonych górami, jako i w kraterach, to jest: w zagłębieniach znacznej odległości od powierzchni. W dziele wykazana jest wielkość średnic 148 kraterów i 1,095 wymiarami oznaczone są wiele z otaczających je wypięsłości, licząc od dna głębin czyli od powierzchni dolin. Ztąd wypada, że największe na Xiężycu góry równają się z wyniosłościami grzbietu Himalajskiego, a najmniejsze, mające 40 sążni, nie przechodzą wysokości budowli, ręką ludzką wzniesionych.

Granice tego pisma nie pozwalają zrobić wyciągu z rozdziału, w którym opisana jest w ogólności powierzchnia Xiężycza, a tѣm bardziej z jego topografii. Ale, jeżeli z jednej strony widzimy wielkie podobieństwo w różnicach wzniosłości na Xiężycu i na ziemi, tedy z drugiej postrzega się w ogólności uderzające między temi ciałami niepodobieństwo. Nasze morza, jeziora, rzeki, sama nawet atmosfera, na Xiężycu zupełnie nie istnieją. Jest to ciało suche, ponne. Ztąd wypada, choćbyśmy przypuścili, że wszystkie ciała niebieskie są zamieszkane przez istoty żyjące, tedy Selenici powinni zupełnie różnić się od mieszkańców Ziemi, a rośliny xiężycowe, jeżeli są, innym ulegają warunkom.

W każdym razie, po pracach Beera i Medlera, dzieła Astronomiczne nie będą napełnione marzeniami, które dawały niekiedy wyobrażenie, na wymiarach i wyliczeniach nieoparte. Można wniesć z pewnością, że Selenografia nigdy nie dojdzie do ostatnich szczegółów, ale może tylko okazać ogólne dane, nie mniej jednak pewne i ważne dla Historii Naturalnej tego ciała. Wiadomo z doświadczenia, że gołѣm okiem można dojrzeć człowieka w odległości siedmiu wiorst. Xiężyc odдалony jest od Ziemi na 350,000 wiorst, a zatem potrzeba teleskopu, powiększającego średnicy przedmiotów 50,000 razy, ażeby dojrzeć na Xiężycu takie przedmioty, jakie widzimy na Ziemi w odległości wiorst siedmiu.

Teleskopy, któremi dotąd obserwowano Xiężyc, powiększały nie więcej nad 300 razy. Najmocniejsze refraktory powiększają 1,000, a nigdy więcej nad 2,000 razy. Wszelkie więc oczekiwania, względnie zbadania szczegółów Xiężycza, zupełnie są próżne; pomimo to jednak, zostaje jeszcze wiele uczynić dla Selenografii. Przypuścmy, że będą obserwowac Xiężyc przez refraktor, 1,500 razy powiększający, jaki będzie na Obserwatorium Pułkowskim, tedy powierzchnia Xiężycza okaże się 25 razy większą, niżeli przez teleskop Beera. Jeżeli więc tym ostatnim teleskopem trzeba było obserwowac Xiężyc siedm lat, tedy przez refraktor Pułkowski trzeba by było uważac 200 lat. Żaden zapewne Astronom nie przedsięwzie mie tej niepodobnej do wykonania pracy; ale tak dzielnymi pomocami można będzie zbadac oddzielne części Xiężycza, jak naprzykład, Krater Kopernika, i t. d. A z czasem, przez wiele powtórzonych postrzeżeń, pod różnymi warunkami, byż może, że Astronomia dojdzie do wiadomości, całkiem teraz niespodziewanych. Takie zbadanie stało się szczególnie teraz podobnem do wykonania, kiedy Berlińscy uczeni gruntownie położyli zasady, i kiedy ogólne o Xiężycu wiadomości należytą otrzymały dokładność.

(G.S.P.)